

Historien om den umayyadiska staten – en sammanfattad berättelse

Den umayyadiska staten är den **andra islamiska kalifaten** efter de rättleda kaliferna. Makten övergick till dem efter att **al-Hasan ibn ‘Ali ibn Abi Ṭalib** avstod från kalifatet till **Mu‘awiya ibn Abi Sufyan**, som var guvernör över Levanten. Mellan honom och ‘Ali ibn Abi Ṭalib utkämpades **slaget vid Siffin**, vilket utgjorde höjdpunkten av oenighet och prövning bland sahaba och muslimer vid den tiden.

Innehåll

- Den umayyadiska staten – uppkomst och framträdande
- Trohetseden till Yazid ibn Mu‘awiya
- Yazids kalifat och början på statens försvagning
- Grundandet av Banu al-Zubayrs stat och den umayyadiska statens sönderfall
- ‘Abd al-Malik ibn Marwan och återupplivandet av den umayyadiska staten
- Det umayyadiska kalifatet efter ‘Abd al-Malik ibn Marwans död

Den umayyadiska staten – uppkomst och framträdande

Umayyadstatens sol steg år **41 e.H.**, när muslimerna i Levanten gav trohetseden till **Mu‘awiya ibn Abi Sufyan** – må Allah vara nöjd med honom

Historien om den umayyadiska staten – en sammanfattad berättelse

– efter att ‘Ali ibn Abi Ṭalib hade blivit martyr i Kufa, och hans son al-Hasan avstod från sin rätt till kalifatet trots att folket strömmade till för att ge honom eden. Därmed blev Mu‘awiya den **första umayyadiska kalifen**, tillhörande den sufyanidiska grenen.

När han tog över kalifatet flyttade han statens huvudstad från **Medina till Damaskus**, och började anta vissa administrativa seder från romerska kejsare. Under hans tid:

- uppstod ämbetet **hajib** (hovmarskalk)
- han organiserade **diwanerna** (administrativa kontor)
- han lät föra bok över statens inkomster och utgifter
- han upprättade en **ständig armé**, till skillnad från de rättleda kalifernas tid då armén bestod av frivilliga

När staten stabiliserades under Mu‘awiya återupptogs de islamiska erövringarna efter en period av avbrott. Han skickade arméer mot **Centralasien**, och många städer och fästningar erövrades. Armén nådde till och med **Konstantinopel**, som belägrades.

Under denna tid började Mu‘awiya förbereda sin son **Yazid** att efterträda honom som kalif.

Trohetseden till Yazid ibn Mu‘awiya

Mu‘awiya ibn Abi Sufyan – de troendes ledare – började förbereda sin son Yazid för att ta över styret. Han skickade honom i spetsen för en stödarmé som deltog i belägringen av Konstantinopel. Därefter började han ta trohetseden för Yazid från de arabiska ledarna och stormännen, bland dem flera av sahaba – må Allah vara nöjd med dem – och söner till sahaba, såsom **al-Hasan och al-Husayn ibn ‘Ali**, **‘Abd Allah ibn al-Zubayr**, **‘Abd Allah ibn Omar** och andra.

Han fick deras trohetsed **utom från några av sahabas söner**, i spetsen för dem **al-Husayn ibn ‘Ali** och **‘Abd Allah ibn al-Zubayr**. Mu‘awiya reste personligen till dem två gånger för att försöka övertyga dem. Flera av sahaba flydde från Medina till den heliga moskén i Mecka för att söka skydd där, och Mu‘awiya följde efter dem på sin andra resa.

‘Abd Allah ibn al-Zubayr diskuterade med Mu‘awiya, men lyckades inte få honom att avstå från sitt beslut att införa **arvsstyre i stället för shura-systemet**. Mu‘awiya insåg då att denna grupp av sahabas söner inte skulle acceptera Yazid och att de skulle vägra ge honom trohetseden.

Historien om den umayyadiska staten – en sammanfattad berättelse

Därför ser vi att han i sitt berömda testamente rådde sin son Yazid att vara försiktig med dem och att inte använda våld mot dem – särskilt inte mot **al-Husayn ibn ‘Ali** om han gjorde uppror. Men han gjorde ett undantag för **‘Abd Allah ibn al-Zubayr**, och rådde Yazid att döda honom om han gjorde uppror och att inte visa honom någon nåd, eftersom han såg i honom **skärpa och list**.

Yazids kalifat och början på statens försvagning

Efter Mu‘awiyas död tog hans son **Yazid** över styret och tog trohetseden från folket, utom från några av sahaba och deras söner. Han försökte vara mild mot dem och undvika att angripa dem.

Men folket i **Kufa** i Irak började skicka brev till **al-Husayn ibn ‘Ali**, och bad honom komma till dem så att de kunde ge honom trohetseden som kalif. Detta ledde till en stor prövning: al-Husayn begav sig mot Kufa, men möttes av den umayyadiska armén under ledning av **Omar ibn Sa‘d ibn Abi Waqqas**.

Detta resulterade i **slaget vid Karbala’**, som slutade med att al-Husayn och flera av hans familjemedlemmar dödades. Detta skapade en djup spricka i umman och ledde till två uppror mot Yazid i **Medina** och **Mecka**. Yazid skickade en armé för att slå ned dem, men han dog innan saken var avgjord, vilket försvagade den umayyadiska staten och ledde till att flera av dess områden bröt sig loss.

Grundandet av Banu al-Zubayrs stat och den umayyadiska statens sönderfall

Efter Yazid ibn Mu‘awiyas död började den umayyadiska staten falla sönder och erövrades av **anhängarna till Ibn al-Zubayr**. Samtidigt framträdde **khawarij** i Tabaristan och Iran, där de anföll Basra, förstörde den och dödade dess invånare.

Umayyadernas makt krympte till **endast Levanten**, och även där splittrades folket i sin lojalitet:

- **Qays-stammen** gav trohetseden till Ibn al-Zubayr
- **Yaman-stammarna** stödde umayyaderna

Kalifen vid denna tid, **Mu‘awiya ibn Yazid**, var svag och hans kalifat varade bara tre månader.

Historien om den umayyadiska staten – en sammanfattad berättelse

Umayyaderna samlades därför i **Jabiya-konferensen** och kom överens om att ge trohetseden till **Marwan ibn al-Hakam**. Han började sitt kalifat med att återta **Damaskus**, och därefter mötte han Qays-stammarna i **slaget vid Marj Rahit**, där han besegrade dem.

Sedan begav han sig till **Egypten**, besegrade Ibn al-Zubayrs guvernör där och utsåg sin son **‘Abd al-‘Aziz** till guvernör. Han försökte därefter återta **Irak och Hijaz**, men dog innan han hann göra det, och hans armé som hade skickats mot Medina besegrades.

‘Abd al-Malik ibn Marwan och återupplivandet av den umayyadiska staten

‘Abd al-Malik ibn Marwan tog över styret efter sin far Marwan. Han tog på sig uppgiften att återta alla statens områden och underordna dem under det umayyadiska huset. Han väntade tills fitnan i Irak, som al-Mukhtar al-Thaqafi hade tänt, hade avslutats. Al-Mukhtar besegrades av **Mus‘ab ibn al-Zubayr**, och därefter marscherade ‘Abd al-Malik mot honom, besegrade honom och dödade honom.

Sedan återvände han till Levanten och skickade **al-Hajjaj** till Hijaz för att återta området från **‘Abd Allah ibn al-Zubayr**. Al-Hajjaj gick in i Medina och fortsatte sedan till Mecka, där han belägrade staden, besköt den med katapult och kränkte den helgedom som Ibn al-Zubayr och hans anhängare hade sökt skydd i. Bland dem fanns **al-Hajjajs far**, en äldre man från Thaqif, som dödades när han försvarade Ibn al-Zubayr. Al-Hajjaj dödade sedan Ibn al-Zubayr, befallde att hans huvud skulle skickas till Damaskus och att hans kropp skulle korsfästas och lämnas hängande i Mecka utan huvud.

När zubayridstaten hade fallit befallde ‘Abd al-Malik al-Hajjaj att bege sig till Irak för att släcka dess uppror och hjälpa **al-Muhallab ibn Abi Sufra** i kampen mot khawarij. Al-Hajjaj lyckades samla folket i Basra och Kufa och sända dem till al-Muhallab. Han slog ned flera uppror som uppstod mot honom, såsom **Ibn al-Ash‘aths uppror**. När situationen stabiliserats skickade han islamiska arméer under ledning av **Muhammad ibn al-Qasim al-Thaqafi** för att öppna nya länder. Ibn al-Qasim erövrade Indien och stora delar av Asien tills han nådde gränserna mot Kina.

Det umayyadiska kalifatet efter ‘Abd al-Malik ibn Marwans död

Efter ‘Abd al-Maliks död tog hans söner över styret. Först regerade **al-Walid ibn ‘Abd al-Malik**, och under hans tid expanderade staten så

Historien om den umayyadiska staten – en sammanfattad berättelse

mycket att dess gränser nådde **Frankrike**, och stora delar av Afrika och Asien införlivades.

Under hans bror **Sulaymans** tid skickades en islamisk armé för att erövra **Konstantinopel**, och staden belägrades och var nära att falla, men Sulayman dog och **Omar ibn ‘Abd al-‘Aziz** tog över kalifatet. Han befallde att belägringen skulle hävas och att armén skulle återvända på grund av den hårda kylan.

Omar ibn ‘Abd al-‘Aziz var känd för **fromhet och rättfärdighet**. Han liknade inte de umayyadiska kalifer som föregick honom i lyx och överflöd, utan följde de rättleda kalifernas väg i asketism och enkelhet. Han kallades därför **den femte rättleda kalifen**. Han dog år 101 e.H.

Efter honom tog **Yazid ibn ‘Abd al-Malik** över. Han var en svag kalif som älskade nöjen och begär. Statens tillstånd försämrades under hans tid, eftersom han ägnade sig åt slavinnor och kvinnor och försummade staten. Det sägs att han dog kort efter sin älskade slavinnas död.

Därefter tog **Hisham ibn ‘Abd al-Malik** över år 105 e.H. Han började reparera det som Yazid hade förstört. Han var känd för att vara mycket noggrann med statens pengar och spenderade inte som sina föregångare. Många poeter vände sig bort från honom eftersom han inte gav dem gåvor eller pengar.

Han försökte också stoppa den abbasidiska kallelsen, som hade börjat sprida sig i staten. Abbasiderna i **al-Humayma** kallade folket till att överge umayyaderna och ge trohetseden till Banu al-‘Abbas. De skickade utsända och ledare till olika provinser, särskilt **Khurasan och Kufa**.

Deras kallelse blev starkare efter Hishams död och **al-Walid ibn Yazid** tog över. Den umayyadiska familjen splittrades, och en konflikt bröt ut mellan dess medlemmar som slutade med att kalifen al-Walid dödades och **Marwan ibn Muhammad** tog över.

Marwan försökte reformera staten, förbättra dess tillstånd och slå ned den abbasidiska kallelsen. Han grep **Ibrahim ibn Muhammad al-Imam**, ledaren för abbasidernas kallelse, och dödade honom. Därefter tog hans bror **Abu ‘Abd Allah al-Saffah** över ledarskapet och ledde den abbasidiska revolutionen som startade i **Khurasan** under ledning av **Abu Muslim al-Khurasani**.

Abu Muslim besegrade umayyadernas guvernör i Khurasan och

Historien om den umayyadiska staten – en sammanfattad berättelse

marscherade tills han gick in i **Kufa**, där trohetseden gavs till Banu al-‘Abbas. De mötte umayyaderna i ett öppet slag: **slaget vid al-Zab** år 132 e.H., där Marwan ibn Muhammad besegrades och hans huvudstad **Damaskus** föll. Han flydde till Egypten och dödades där av abbasidiska förföljare.

Därmed föll den umayyadiska staten i öst, efter nästan **90 år**, under vilka den islamiska staten expanderade från **Kina i öst till al-Andalus i väst**. Men den återuppstod i al-Andalus genom **‘Abd al-Rahman al-Dakhil**, som lyckades fly från abbasidernas svärd, ta sig till al-Andalus och etablera den umayyadiska staten där.

Källor

- *al-Dawla al-Umawiyya: ‘Awamil al-Izdihar wa Tada‘iyyat al-Inhiyar*, ‘Ali al-Sallabi, Dar al-Ma‘rifa, Beirut, 2013.
- *Tarikh al-Dawla al-Umawiyya*, Muhammad Suhayl Ṭaqush, Dar al-Nafa’is, Beirut, 7:e uppl., 2010.
- *al-Dawla al-Umawiyya wa al-Ahdath allati Sabaqat-ha*, Yusuf al-‘Ish, Dar al-Fikr, Syrien, 2:a uppl., 1985.
- *al-Tarikh al-Islami*, Mahmud Shakir, al-Maktab al-Islami, 1:a uppl., 2010.